

BBA

BUREAU

VOOR

BOUWHISTORIE

EN

ARCHITECTUURGESCHIEDENIS

V.O.F.

VREELANDSEWEG 42, NIGTEVECHT

BOUWHISTORISCHE QUICKSCAN

Vondellaan 102 - 3521 GH - Utrecht
tel. 030 7519872 of 030 2819835
internet: www.bouwhistorienederland.nl
e-mail: bba@bouwhistorienederland.nl
ING rek. 6880825 - KvK nr. 30129646

September 2019

INHOUD

VOORWOORD	3
OVERZICHT	4
HISTORISCH-RUIMTELIJKE CONTEXT	6
TYPLOGIE BOERDERIJ	7
BOUW- EN GEBRUIKSGESCHIEDENIS	9
BESCHRIJVING EN ANALYSE	15
Erf	15
Hoofdgebouw	17
Zomerhuis	26
Boenhok	30
Veldschuur	32
CONCLUSIE	33
BRONNEN	34
COLOFON	35

VOORWOORD

In verband met plannen tot functiewijziging van de boerderij op het adres Vreelandseweg 42 in Nigtevecht (gemeente Stichtse Vecht), is door mevr. S. Walraven het verzoek gedaan aan het Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis (BBA) om een bouwhistorische quickscan te maken van deze boerderij. Het complex heeft geen monumentstatus.

Het onderzoek op locatie door ondergetekende heeft plaatsgevonden op 6 september 2019.

Ten behoeve van het onderzoek is tevens beperkt literatuur- en documentatieonderzoek uitgevoerd.

Het rapport is opgesteld door ondergetekende en bevat een inleiding met de historisch-ruimtelijke context, een beschrijving en analyse aan de hand van beeldmateriaal, en een conclusie. Omdat het een quickscan betreft en geen verkenning, is geen bouwhistorische waardestelling opgesteld.

Dank aan de huidige eigenaren P. Soeters en S. Walraven voor de gastvrijheid en het beschikbaar stellen van archiefmateriaal.

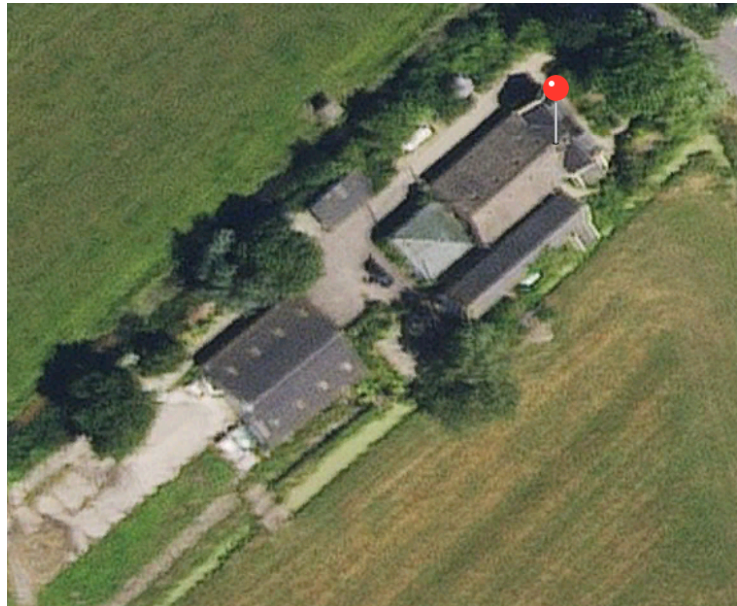
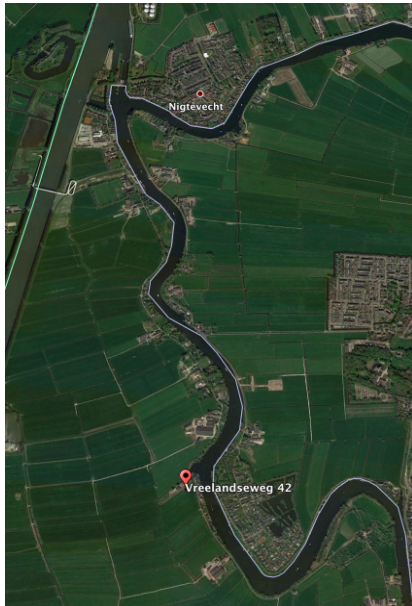
Utrecht, september 2019
drs. Feyeona Grovestins

OVERZICHT

Het boerderijcomplex bestaat uit een hoofdgebouw, zomerhuis, hooiberg, veldschuur en een carport.

Het hoofdgebouw betreft een T-huisboerderij, opgetrokken in baksteen, met de noklijn van het voorhuis evenwijdig aan de weg. Het voorhuis is opgebouwd uit een begane grond en kelder met opkamer en een zolder onder pannengedekt zadeldak. Het achterhuis heeft een rietgedekt zadeldak.

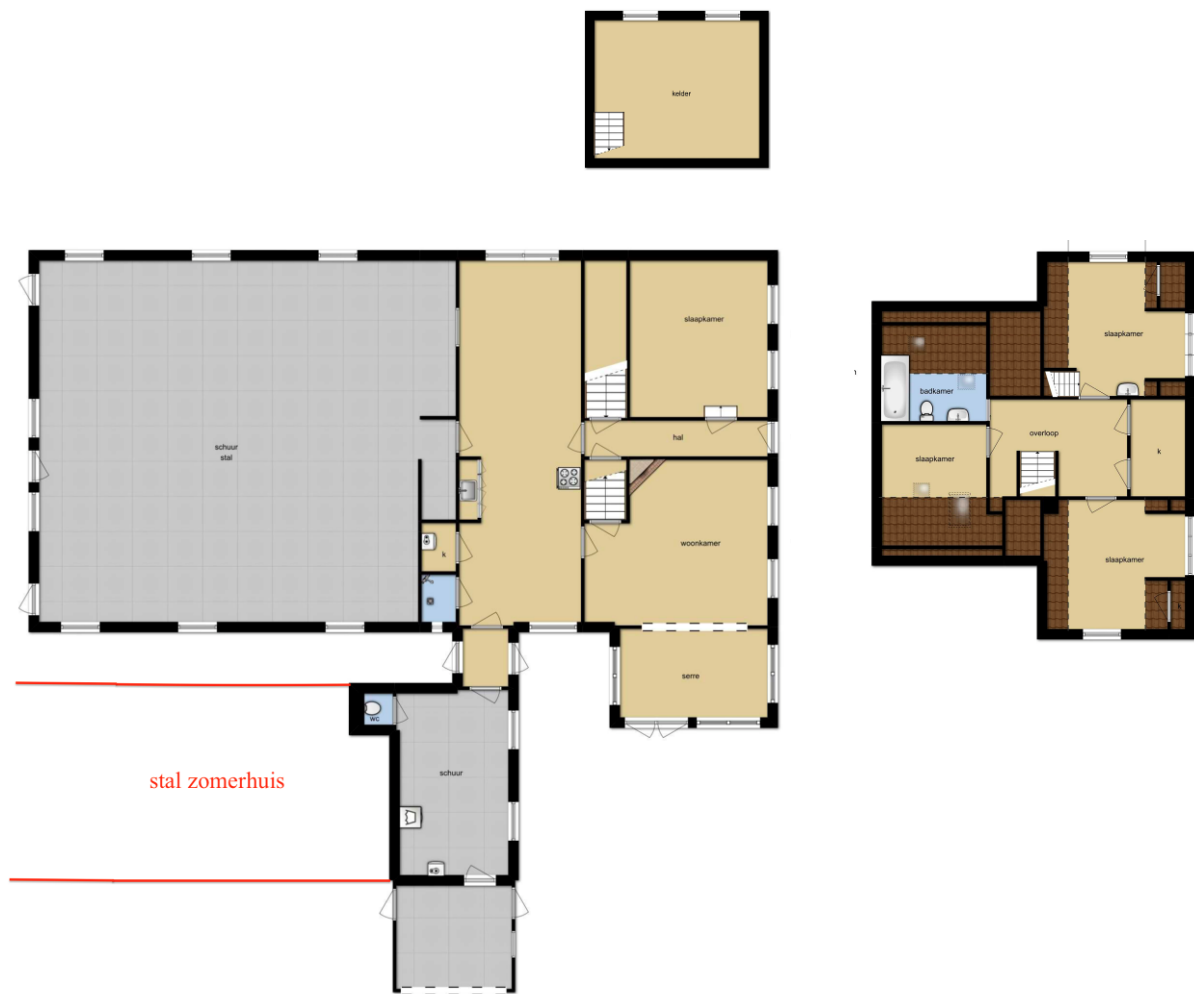
De voorgevel van het hoofdgebouw is gericht naar het noordoosten. Voor de leesbaarheid van het rapport is voor deze gevel het oosten aangehouden.

Vreelandseweg 42 in de Hoeker Polder. Boven in beeld de dorpskern van Nigtevecht. De foto is noordgericht. De rechter foto is ingezoomd op de bebouwing op het erf. (Herkomst: www.google.nl/maps)

Uitsnede van het kadastrale minuutplan Nigtevecht uit 1811-1832. Het perceel is dan nog onbebouwd. Het noorden is rechtsboven. (Herkomst: RCE, beeldbank MIN06052B02)

Plattegrond van het hoofdgebouw met kelder. Rechts het woongedeelte op zolderniveau (niet maatvast). De stal van het zomerhuis staat niet op tekening en is met twee rode lijnen schematisch aangeduid. De stal loopt verder dan aangegeven door in westelijke richting. (Herkomst: www.funda.nl)

HISTORISCH-RUIMTELIJKE CONTEXT

“Grootschalige 12de-eeuwse ontginningen, latere turfwinning en 19de-eeuwse droogmakerijen hebben het Utrecht-Hollands veengebied tot een staalkaart van historische landinrichting gemaakt. De ontginningspatronen met boerderijstroken weerspiegelen de rationaliteit van landinrichting door de eeuwen heen. Het betreft hier het grootste gebied van aaneengesloten veenontginningen in Europa.”¹

Nigtevecht is onderdeel van deze middeleeuwse cope-ontginningen. Ontginningsassen met een vaste dieptemaat van 1250 meter werden ver het veen in herhaald. Het type landschap dat zo is ontstaan bestaat uit langgerekte perceelstroken, elk door sloten omgeven, met op de kop van veel percelen een boerderij.

¹ Blijdenstijn, p. 347.

TYOLOGIE BOERDERIJ

In deze streek treft men vanouds boerderijen van het hallenhuistype aan. Dit type kenmerkt zich door een driebeukige opzet met laag aflopend dak en lage zijgevels. Oogstopslag vond oorspronkelijk plaats op de hoge zolder.

Traditioneel waren de woon-, werk-, stal- en opslagfuncties alle in geschetst hallenhuis ondergebracht. De indeling van het oorspronkelijke bedrijfs gedeelte bestond uit een voergang tussen de gebintstijlen met aan weerszijden in de zijbeuken de koestanden, waarbij de koeien met de kop naar de middenbeuk stonden. Achterlangs de koeien liep de grup en vervolgens het kruipad, ook wel mestgang genoemd, welke aan beide zijden is ontsloten door een deur in de achtergevel. Centraal in deze gevel bevond zich eveneens een enkele deur, welke de voergang ontsloot.

In het voorhuis vonden de woon- en een deel van de werkfunctie plaats. In een van de zijbeuken bevonden zich de bedsteden, en in de andere een kleine spoelkeuken en eventueel een kleine kelder met opkamer. In de middenbeuk werd gewoond en gewerkt.

In dit gebied kwam vaak de boerderij met dwars voorhuis voor. Hierbij werden de zijgevels van het voorhuis hoger opgetrokken en kreeg het voorhuis een kap met de noklijn haaks op het achterhuis, waardoor de noklijn uit een T bestond. Dit type boerderij wordt daarom T-huisboerderij genoemd.

Met het groter worden van de veestapel en de zuivelbereiding, werd genoemde indeling aangepast: de melkkelder en opkamer werden vergroot, waarbij laatstgenoemde veelal de functie van kaaskamer of extra woonruimte kreeg. De indeling veranderde verder vaak met het plaatsen van een middengang met aan de ene zijde de kelder met opkamer en aan de andere zijde de woonkamer. Achter de kelder bevond zich vaak de spoelkeuken.

Geschetste vergroting van het voorhuis ging gepaard met hogere gevels en een andere draagconstructie waarbij de balklaag werd opgelegd in de draagmuren en er niet meer rekening hoefde te worden gehouden met de vaste maten van de driebeukige opzet met lage zijruimten.

Langzamerhand vond het dagelijks wonen en werken steeds meer plaats in de eerste travee achter de brandmuur. Toen het boenhok of werkhuis als apart vertrek - aan of los van het pand - werd gecreëerd, nam deze ruimte achter de brandmuur steeds vastere vormen aan als dagelijks woon- en werkvertrek en werd deze door een gemetselde muur afgescheiden van het bedrijfs gedeelte en voorzien van een haard. Doorgaans werden hierbij de woonruimte en de zuivelruimte gescheiden, waarbij de lage zijgevels van het bedrijfs gedeelte soms plaatselijk werden verhoogd.

De opslag voor hooi boven de stallen voldeed niet door onvoldoende ventilatie en gebrek aan ruimte. Het werd daarom gemeengoed om een hooiberg naast of achter de boerderij te plaatsen. Ook jongvee werd in een aparte stal ondergebracht, en op het erf bevonden zich eveneens aparte wagenstallen.

Specifiek voor het westelijk deel van de provincie Utrecht en voor het aangrenzende deel van Zuid-Holland was de overgang naar het weidebedrijf, waarbij brede deeldeuren, vooral van belang bij akkerbouwproductie (zoals dorsvloer), niet meer nodig waren. Men ging hier over van brede deeldeuren naar smallere, enkele staldeuren.

In de tweede helft van de 19de eeuw werd vaak een afzonderlijk zomerhuis gecombineerd met stalruimte voor jongvee en karnhuis gebouwd. Ook het boenhok of de boenstoep kwam in

het weidegebied veel voor: een klein aan de sloot staand gebouw dat aan de waterkant open is. Hier werd het zuivelgerei gereinigd. Het werd vaak aan het hoofdgebouw of zomerhuis aangebouwd.

BOUW- EN GEBRUIKSGESCHIEDENIS

1875

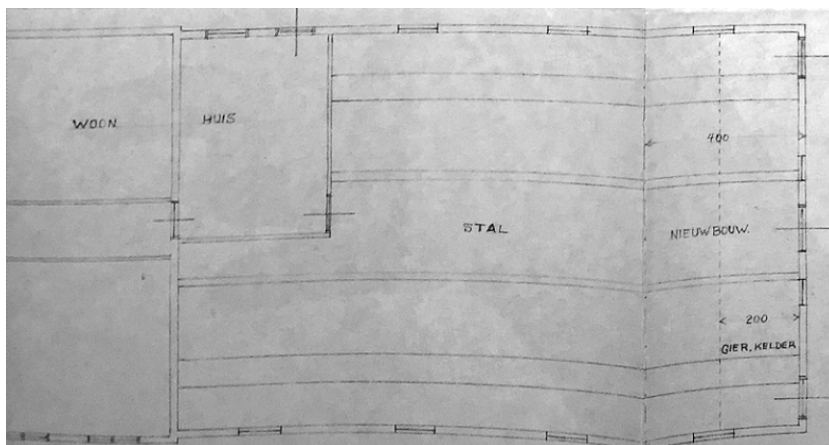
Naar verluidt is de boerderij in 1875 gebouwd.² Het hoofdgebouw en het naastgelegen zomerhuis annex stal en boenhok dateren uit dat jaar.

De boerderij vóór 1959. Het voorhuis heeft nog geen dakkapellen. De Vreelandseweg is hier nog onverhard. Over de sloot ligt een loopbrug met in het verlengde een pad door de voortuin. Ten noorden daarvan bevindt zich een bredere brug die het erf voor zwaarder verkeer ontsluit. (Herkomst: privé-archief S. Walraven)

1961

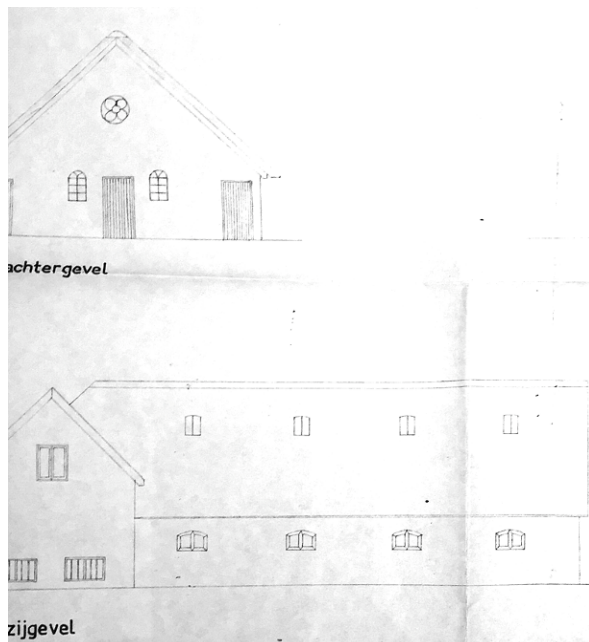
In 1961 vroeg de toenmalige eigenaar en boer C.J. Brouwer vergunning voor het verlengen van de stal van het hoofdhuus. Het achterhuis telde tot dan in de lengte drie traveeën; het werd met een vierde vensteras uitgebreid.

Uitsnede met plattegrond

nieuwe toestand op de bouwtekening bij de aanvraag in 1961 voor uitbreiding van de stal: het achterhuis wordt met één travee (aangegeven met '*nieuwbouw*') verlengd. De eerste travee achter het voorhuis is dan nog slechts gedeeltelijk bij het woonhuis getrokken. Het venster dat dit woongedeelte van daglicht voorzag, is hier minder breed dan het huidige exemplaar. (Herkomst: Gemeente Stichtse Vecht, archief BWT)

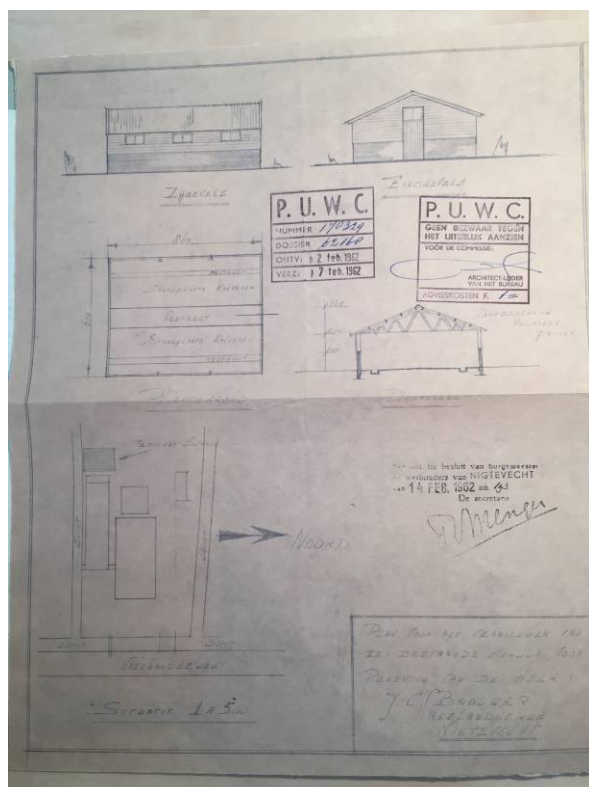
² Vriendelijke mededeling van de huidige bewoner P. Soeters. De bouwstijl en kadastrale en topografische kaarten duiden inderdaad op de bouw in deze periode.

Uitsnede bouwtekening 1961 met aanzicht van de achtergevel en van de noordgevel, nieuwe toestand. Het roosvenster en beide vensters met halfronde bovenbeëindiging in de achtergevel zijn anders uitgevoerd dan op tekening staat aangegeven. (Herkomst: Gemeente Stichtse Vecht, archief BWT)

1962

Een jaar later, in 1962, werd vernieuwing aangevraagd van de kalverstal achter het zomerhuis. Het betrof een eenvoudige stal op rechthoekige plattegrond onder zadeldak. Deze stal is inmiddels verdwenen.

Bouwtekening bij aanvraag bouw kalverstal in 1962. (Herkomst: Gemeente Stichtse Vecht, archief BWT)

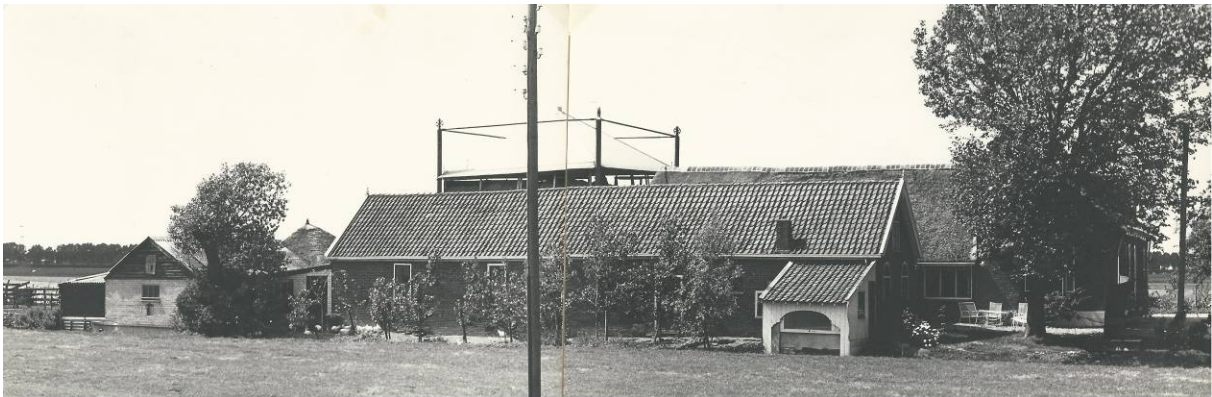
1966

In 1966 trouwt zoon J.W. Brouwer en wordt het voorhuis verbouwd om een afzonderlijke leefruimte voor het pasgetrouwde stel te maken.³ Hiervoor wordt zowel de woonkamer als de opkamer en de zolder verbonden door een vaste trap. Beide dakkapellen in het dakvlak boven de voorgevel dateren uit 1959, toen de zoon C.J. Brouwer de boerderij kocht.⁴

De boerderij gezien vanaf de Vreelandseweg, vermoedelijk rond 1970. (Herkomst: privé-archief S. Walraven)

1975-1978

De boerderij rond 1976. (Herkomst: privé-archief S. Walraven)

De foto hierboven van rond 1976 laat de boerderij vanuit het zuiden zien. Op de voorgrond het zomerhuis met boenhok. Achter het zomerhuis (links) bevindt zich een lage aanbouw onder lessenaardak, die aansluit op de kalverstal uit 1962. Vanuit dit gezichtspunt staat rechts en deels achter het zomerhuis het hoofdgebouw met daarachter een grote en een kleinere hooiberg.

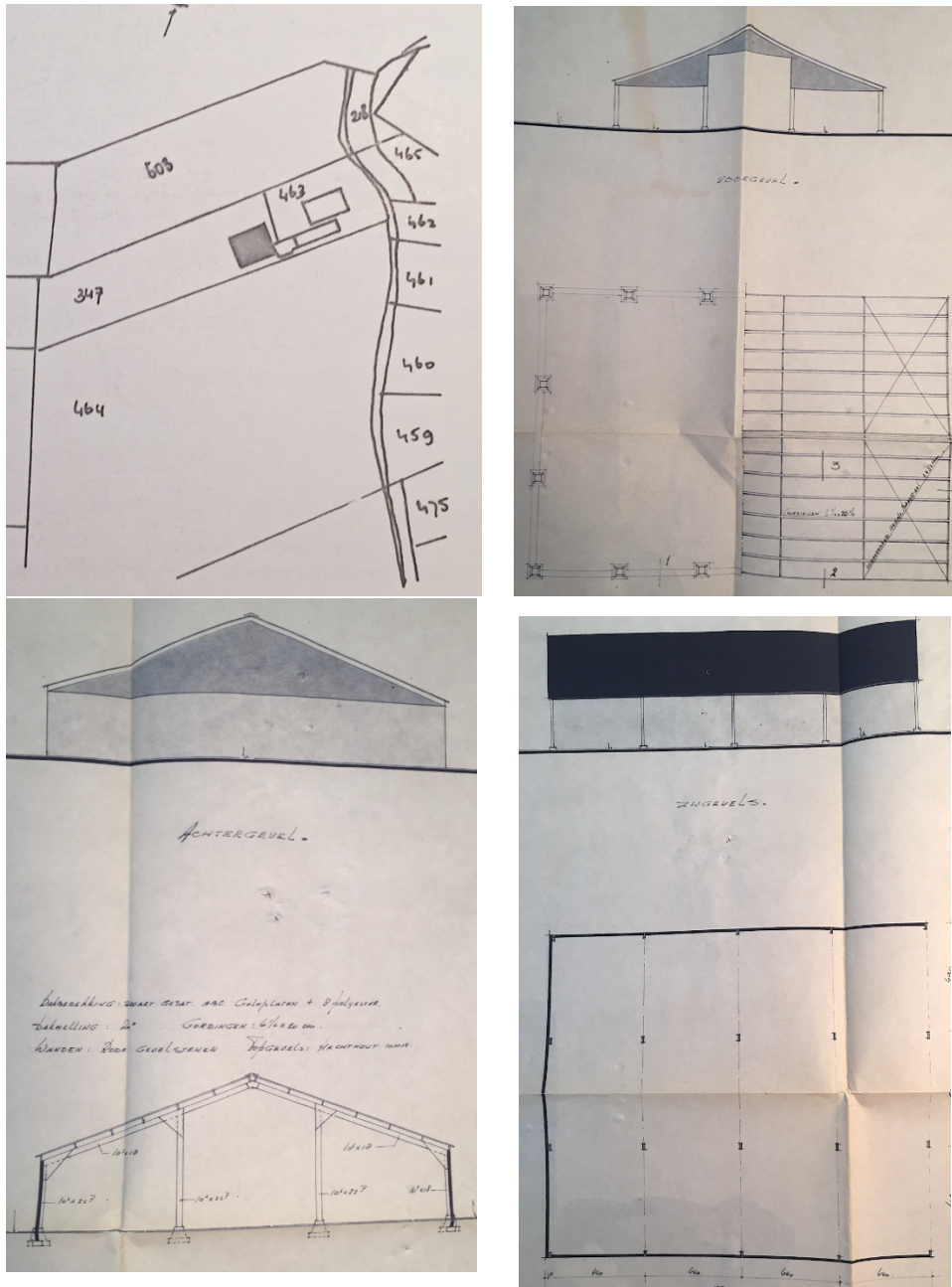
De zuidgevel van het zomerhuis laat van links naar rechts twee hoge 2x4-ruits vensters zien, vervolgens respectievelijk een of twee stalvensters, dan een enkele deur met bovenlicht, een stalvenster, en direct links van het boenhok een kleiner rechthoekig venster.

Achter de boom is in de zuidgevel van het voorhuis een venster met luiken zichtbaar.

³ Vriendelijke mededeling van de huidige eigenaar.

⁴ Vriendelijke mededeling S. Walraven.

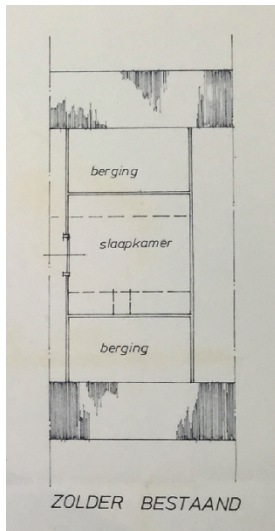
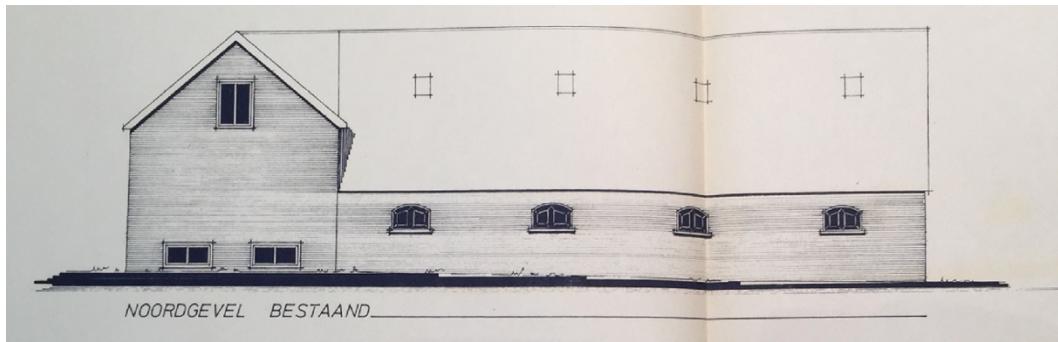
In 1977 volgt de aanvraag voor de bouw van een veldschuur. Deze veldschuur wordt direct achter de bestaande bebouwing opgetrokken.

Uitsneden van de tekening bij veldschuur 1977. (Herkomst: Gemeente Stichtse Vecht, archief BWT)

bouwaanvraag

Vervolgens wordt in 1978 vergunning gevraagd voor het verbouwen van het woongedeelte op de zolder van het achterhuis. De verbouwing gaat niet door, maar de bestaande toestand van de noordgevel laat zien dat de linker travee van het bedrijfsgedeelte nog niet was vervangen door de huidige schuifpui. De plattegrond laat zien dat deze eerste travee achter het voorhuis al over de volle breedte bij de woning was getrokken, in tegenstelling tot de situatie in 1961 toen alleen de zuidelijke helft van deze travee onderdeel van de woning was.

Uitsneden van bouwtekening uit 1978, met de bestaande toestand van de noordgevel en van de zolder in de eerste travee achter het voorhuis. (Herkomst: Gemeente Stichtse Vecht, archief BWT)

De boerderij in september 1983. (Herkomst: HUA, beeldbank)

Bovenstaande foto van de boerderij in 1983 laat zien dat de enkele deur in de zuidgevel van het zomerhuis inmiddels heeft plaatsgemaakt voor een stalvenster.

1998

In 1998 wordt tegen de zuidgevel van het voorhuis een serre gebouwd. Om het woonhuis en de serre rechtstreeks met elkaar te verbinden, wordt een deel van genoemde gevel uitgebroken.

Tekening behorende bij de aanvraag voor de serre aanbouw tegen de linker zijde van het voorhuis in 1998. (Herkomst: Gemeente Stichtse Vecht, archief BWT)

Na 1998

Na 1998 is de in 1961 opgetrokken kalverstal en het verbindingslid tussen deze stal en het zomerhuis afgebroken. Verder zijn de kleinere hooiberg die nog zichtbaar was op de foto uit 1976 (zie p. 11) en enkele houten schuren verdwenen.

Tot in de jaren negentig functioneerde de boerderij nog als zodanig. In die periode ging het echtpaar nog enige jaren over van koeien naar de stalling van Friese paarden. Begin 2019 ging 'Kleinhoef' over naar de huidige eigenaren.

BESCHRIJVING EN ANALYSE

Erf

Het erf betreft een langgerekt perceel omgeven door sloten, met op de kop van het perceel het hoofdgebouw en direct links daarvan het zomerhuis annex stal⁵ met boenhok. Achter het hoofdgebouw staat een hooiberg.

De boerderij gezien vanaf de Vreelandseweg. Links een houten loopbrug. Deze vervangt een ouder exemplaar. Rechts het vermoedelijk oorspronkelijke ijzeren toegangshek.

Vreelandseweg 42, gezien vanuit het zuiden. Rechts het voorhuis met daarachter deels zichtbaar het achterhuis, waarachter de hooiberg. Vóór het achterhuis en hooiberg, het zomerhuis met boenhok. Links de veldschuur uit 1977.

⁵ In dit bijgebouw waren oorspronkelijk diverse functies ondergebracht. Voor de leesbaarheid van het rapport wordt dit bijgebouw als zomerhuis aangeduid.

De noordzijde van het erf gezien richting de Vreelandseweg. Links op de voorgrond een carport, deels opgetrokken uit hergebruikt materiaal. Rechts daarvan de oprit die vanaf de weg langs het hoofdhuis en de hooiberg door naar achter loopt. De roeden van de vierroedige hooiberg zijn in beton uitgevoerd. Omdat er in de bouwtijd van de boerderij nog geen betonnen roeden werden toegepast, zal deze hooiberg in een latere periode zijn opgetrokken, vermoedelijk in 1961 toen de stal aan de achterzijde werd vergroot, of later.

Het erf tussen (links) de hooiberg en het zomerhuis en (rechts) de veldschuur uit 1977.

De achterzijde van het boerderijcomplex, gezien naar de Vreelandseweg. Op de voorgrond de veldschuur uit 1977.

Hoofdgebouw

De boerderij past naadloos in de beschreven typologie. Het betreft een boerderij van het hallenhuistype: opzet van woonhuis met achter de brandmuur de ruimte waar het dagelijks wonen en werken zich afspeelde, met een gemetselde muur die deze ruimte afscheidde van het bedrijfsgedeelte. Ook de driebeukige opzet in het stalgedeelte is aanwezig, waarbij de in beide zijbeuken (inmiddels niet meer aanwezige) grup en een door een enkele deur in de achtergevel ontsloten kruipad. In het midden de voergang met enkele staldeur met bovenlicht in de achtergevel. Ter weerszijden van deze centrale staldeur een venster. De vloer is thans gecementeerd, waarbij de voergoten behouden zijn gebleven.

Ook het naastgelegen en met het hoofdgebouw via een tussenlid verbonden zomerhuis met boenhok, en de hooiberg direct achter het hoofdgebouw behoren tot de traditionele opzet van boerderijen in dit gebied.

Het hoofdgebouw heeft de opzet van een achterhuis met dwarsgeplaatst voorhuis behouden. Het is opgetrokken in baksteen onder twee zadeldaken. Het dak van het voorhuis is gedekt met zwart verglaasde platte Friese pannen, terwijl dat van het achterhuis met riet is gedekt.

Exterieur

De naar het oosten gerichte voorzijde van de boerderij, met aan de linker zijde de in 1998 aangebouwde serre en daarachter links de voorgevel van het zomerhuis.

De voorgevel heeft de oorspronkelijke indeling behouden van vijf traveeën met centraal de voordeur met bovenlicht en aan weerszijden twee schuifvensters elk geflankeerd door luiken. De gevel wordt afgesloten met een gootlijst op klossen, waarop centraal boven de voordeur de naam "Kleinhoef" staat geschilderd.

De zuidgevel van het voorhuis met de in 1998 aangebouwde serre.

Het voorhuis, gezien vanuit het noordoosten. Onderin de noordgevel van het voorhuis zijn twee oorspronkelijke kelderlichten, voorzien van diefijzers en (dubbele) luiken.

Beide zijgevels van het voorhuis bevatten in de top een oorspronkelijk enkelvoudig venster. Beide gevels zijn bovenaan voorzien van gesneden windveren en een makelaar. De zuidelijke zijgevel is op de begane grond gewijzigd met de doorbraak naar de in 1998 aangebouwde serre. De noordelijke zijgevel van het voorhuis heeft de twee oorspronkelijke keldervensters behouden.

De noordelijke zijde van het achterhuis. De achterste travée van het achterhuis dateert uit 1961 toen de stal is verlengd. De pui in de voorste travée is geplaatst toen deze travée direct achter de brandmuur in 1994⁶ geheel bij het woonhuis werd getrokken.

⁶ Vriendelijke mededeling S. Walraven.

L. De achtergevel van het hoofdgebouw, behorende bij de verlenging van de stal in 1961. De rechthoekige vensters zijn in beton uitgevoerd.

R. De zuidgevel van het achterhuis. De pijl wijst naar de bouwnaad van de in 1961 uitgevoerde verlenging van de stal. Deze bouwnaad is ook in de noordelijke zijgevel zichtbaar.

Het woongedeelte direct achter het voorhuis. Oorspronkelijk was het venster hier smaller: afgehakt metselwerk in beide dagkanten wijst hierop. Bovendien staat op de plattegrond uit 1961 (zie p. 9) een smaller raam ingetekend. De luifel is tegelijk met het vergroten van dit venster of later geplaatst.

Draagconstructie

De draagconstructie van het voorhuis bestaat uit een in de bakstenen muren opgelegde enkelvoudige balklaag boven de kelder en boven de begane grond. De kapconstructie van het zadeldak is onbekend: deze was tijdens het veldwerk uit het zicht.

De draagconstructie van het achterhuis bestaat uit drie dekbalkgebinten met op elk een schaarspant met flieringen, gordingen en nokgording. De korbelen van de gebinten zijn boven en onder gepend en met toognagels gezekeerd. De gebintstijlen staan op gemetselde poeren.

Interieur

De hoofdindeling van het voorhuis - bestaande uit een centrale gang met links de woonkamer en rechts de kelder met opkamer - is oorspronkelijk. Enkele wijzigingen zijn waarschijnlijk onderdeel van de verbouwing van rond 1966 toen de boerderij geschikt is gemaakt voor dubbele bewoning. De interieurafwerking dateert deels uit die periode.

De kelder, gezien naar het zuiden.

De keldervloer was doorgaans betegeld en in deze regio vaak voorzien van gemetselde bakken. De huidige cementvloer betreft waarschijnlijk een vervanging van de plavuizen vloer. De kelder heeft een later aangebracht plafond bestaande uit asbest platen.

De linker kamer in het voorhuis. De deur links leidt naar het achterhuis, de openstaande deur naar zolder en rechts de oorspronkelijke deur naar de gang.

De linker kamer in het voorhuis met links de in 1998 aangebouwde serre.

In de noordwestelijke hoek van de linker kamer is een trappenhuis ingebouwd, en er is een deurdoorgang tussen de kamer en het achterhuis uitgebroken. Beide wijzigingen staan nog niet op de plattegrond uit 1966, en beide, niet-geprofileerde deuren en deurkozijnen wijzen op een jongere datering. De huidige schouw zal toen zijn ingebouwd. De doorbraak naar de serre dateert uit 1998.

De gang, gezien richting de voordeur.

De gang, gezien richting het achterhuis.

Behalve de kastdeur die met het strakke paneel afwijkt, zijn de paneeldeuren aan de gang oorspronkelijk.

De opkamer, gezien naar de deur naar de gang.

De opkamer gezien naar het noorden. De openstaande deur leidt naar de in 1966 ingebouwde trap naar zolder. Rechts daarvan openslaande deuren van de voormalige bedstede. Achter de oorspronkelijke deuren is de bedstede vervangen door een wc-ruimte.

De huidige keuken, die is uitgebouwd in het achterhuis, gezien naar het zuiden, richting het zomerhuis. Achter de deur onder het dakraam bevindt zich de bijkeuken in het zomerhuis. De meest linker deur geeft toegang tot de gang, de meest rechter deur ontsluit de stal.

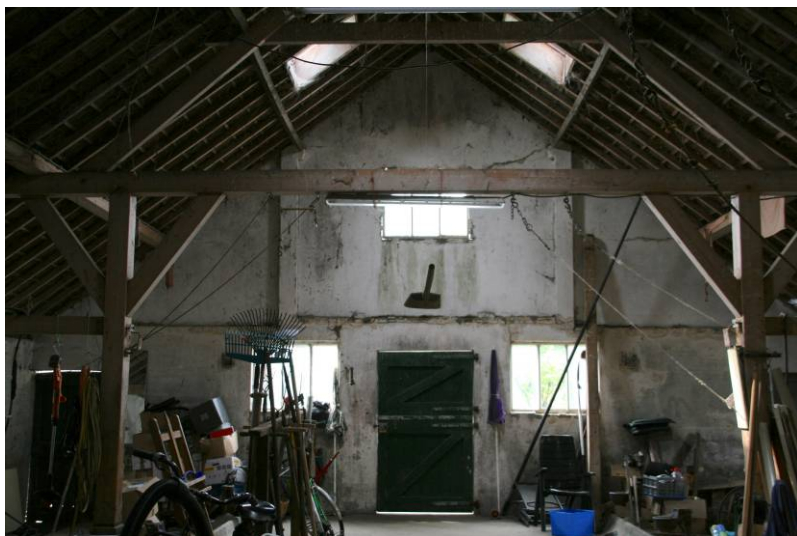
De keuken, gezien naar het noorden. Links de deur naar de stal. Het venster rechts van deze deur heeft zicht in de stal.

De plattegrond uit 1961 (zie p. 9) laat zien dat het woongedeelte toen alleen in de zuidelijke helft van de travee achter de brandmuur was uitgebouwd. De noordelijke helft was toen nog onderdeel van de stal. Dit keukengedeelte zal daarom 1994⁷ zijn gerealiseerd. Laatstgenoemd gedeelte is voorzien van een verlaagd plafond, vermoedelijk vanwege het leidingwerk van de bovengelegen badkamer.

L. Het bedrijfs gedeelte gezien richting het woongedeelte.

R. Het portaal bij de deur tussen het bedrijfs- en woongedeelte.

Het bedrijfs gedeelte van het hoofdgebouw, gezien naar het westen.

De stal in het achterhuis heeft beide voergoten behouden. In de zuidoostelijk hoek bevindt zich de vermoedelijk oorspronkelijke knechtenszolder, welke is geïsoleerd door middel van dakbeschot.

Met het verlengen van de stal in 1961 zijn de flieringen en gordingen met een liplas verlengd en in de nieuwe achtergevel opgelegd.

⁷ Vriendelijke mededeling S. Walraven.

De in 1966 ingebouwde trap die de opkamer en de noordelijke zolderkamer verbindt. Het schuine houten gedeelte onderaan de trap betreft de bovenzijde van de trapopgang van de kelder naar de gang.

De gang op zolder van het voorhuis gezien naar de kamer en een badkamer die vermoedelijk in de jaren tachtig van de 20ste eeuw op de zolder van het achterhuis zijn ingebouwd. Links de trap naar de woonkamer.

De zolder van het voorhuis bestaat uit een overloop met aan weerszijden een slaapkamer. Vanuit deze gang worden tevens twee op de zolder van het achterhuis in een latere periode ingebouwde ruimtes ontsloten. Vermoedelijk is eerst de kamer links gerealiseerd en later de badkamer.

Zomerhuis

Naast en parallel aan het hoofdgebouw staat het zomerhuis. Beide gebouwen zijn door middel van een houten tussenlid met elkaar verbonden. Het zomerhuis staat op rechthoekige grondslag onder zadeldak met gesmoorde oud-Hollandse pannen. Het omvat thans de bijkeuken annex wc en een stal. Het zomerhuis bevat een houten boenhok onder pannengedekt lessenaardak die tegen de zuidgevel ter hoogte van de bijkeuken is aangebouwd.

L. De oostelijke kopgevel van het zomerhuis is gericht op de Vreelandseweg. De gevel heeft op de begane grond twee en in de top één oorspronkelijk venster, alle met half rond bovenlicht. De vensters bevatten openslaande stolpramen en bovenin een klappaam. Het dakoverstek heeft eenvoudige windveren en een gesneden topmakelaar.

R. Het houten tussenlid dat het hoofdhuus en het zomerhuis verbindt.

L. Het oostelijk deel van de noordgevel van het zomerhuis. Het kleine, hoog in de muur geplaatste venster betreft een wc-raam. Het betonnen stalvenster is onderdeel van een wijziging uit de tweede helft van de 20ste eeuw. Het onregelmatige metselwerk rechts van dit venster duidt op een wijziging. Geheel links de westwand van het houten verbindingslid tussen hoofdgebouw en zomerhuis.

R. Overzicht van de noordgevel van het zomerhuis.

Bouwsporen en de toepassing van de betonnen in plaats van de oorspronkelijke gietijzeren en houten vensters geven aan dat van alle openingen in de noordgevel alleen het wc-raam oorspronkelijk is.

De achterzijde van het zomerhuis, gezien vanuit het noordwesten. Het rechthoekige venster in de top is dichtgezet. Op de begane grond is een voormalige doorgang, aangegeven met de pijl, dichtgemetseld.

De zuidgevel van het zomerhuis rond 1976 (uitsnede van foto op p. 11) vergeleken met de huidige situatie.

De vergelijking van de zuidgevel van het zomerhuis rond 1976 met de huidige situatie laat zien dat, afgezien van de deuropening naar het boenhok, alle huidige gevelopeningen wijzigingen betreffen: de twee 2x4-ruits vensters, de enkelvoudige deur en het lagere venster links van het boenhok zijn alle verdwenen. Sporen in het metselwerk geven deze wijzigingen aan.

De zuidgevel van het zomerhuis. De pijlen geven de contouren van de dichtgemetselde opening aan, daar waar zich een 2x3-ruits venster bevond. Er is een kleiner stalvenster voor in de plaats gekomen. Een foto uit 1983 (zie p. 13) laat zien dat de grote doorgang rechts daarvan na dat jaar is uitgebroken. De hulpconstructie van tegen de gevel gemonteerde houten verticale delen moeten het muurwerk voor verdere verzakking behoeden.

Het rechter deel van de zuidgevel van het zomerhuis en het aangebouwde boenhok.

Zicht vanuit de keuken in het achterhuis van het hoofdgebouw naar het zomerhuis. Via het houten tussenlid is het voorste gedeelte van het zomerhuis toegankelijk.

De bijkeuken, voormalige spoelruimte, gezien naar het noorden. Links de wc ruimte. De rechter deur ontsluit het tussenlid. Rechts de voorgevel met oorspronkelijk venster en schuifluik. De vloer is uitgevoerd in klinkers.

Het voorste gedeelte van het zomerhuis gezien naar het zuiden. Oorspronkelijk venster in de voorgevel met origineel houten schuifluik, op de linker foto volledig in beeld. De oorspronkelijke strokendeur ontsluit het boenhok.

Het gedeelte van het zomerhuis achter de huidige bijkeuken, gezien naar het oosten. In de linker hoek bevindt zich de inbouw van de vanuit de bijkeuken ontsloten wc-ruimte.

Het gedeelte van het zomerhuis achter de huidige bijkeuken, gezien naar het westen. De metalen schuifdeuren dateren waarschijnlijk uit de periode dat de boerderij diende als paardenstalling. Restanten van een dwarsmuur geven aan dat de huidige ruimte oorspronkelijk was onderverdeeld. De voergoot en de grup geven aan dat de huidige ruimte geheel als stal heeft gediend.

De kapconstructie van het zomerhuis bestaat uit A spanten die op beide (restanten van de) binnenmuren staan. Deze spanten dragen gordingen. De zoldering was niet toegankelijk waardoor niet kon worden vastgesteld of de gordingen aan beide uiteinden in de topgevel zijn ingelegd of door een strijkspant worden gedragen.

Boenhok

Het houten boenhok is uitgevoerd als een met staande delen beschoten stijl- en regelwerk. Beide zijwanden bevatten aan de zomerhuuszijde een deur. Tussen deze deuren ligt een klinkervloer; hiernaast loopt de vloer af naar de sloot.

L. Zicht vanuit de bijkeuken in het boenhok.

R. De oostelijk zijde van het boenhok, met deur en venster.

L. Het boenhok, met direct achter de opening de sloot. De pijlen wijzen naar een scharnier in de rechter stijl. In deze stijl bevinden zich verder gatverbindingen waarop de regels van de oorspronkelijke wand aansloten.

R. De westwand (rechter foto) is vervangen; de regels sluiten op andere punten aan.

Veldschuur

De veldschuur dateert uit 1977. Sindsdien zijn de kopgevels deels vervangen en is het interieur aangepast.

De veldschuur, gezien vanuit het noordoosten.

Interieur veldschuur, gezien vanuit het noordoosten.

CONCLUSIE

De boerderij is gebouwd in 1875 op de kop van een langgerekt perceel. De opzet van hoofdboerderij met direct daarachter een hooiberg en ernaast een door een tussenlid verbonden zomerhuis past naadloos in de typologie van boerderijen in deze regio uit deze tijd. Dit geldt ook voor de T-huisboerderij waarvan de hoofdindeling van het voorhuis bestaat uit een middengang, een woonkamer en een kelder met opkamer, en de in het achterhuis uitgebouwde woning in het bedrijfsgedeelte, met de stal daarachter.

Van de oorspronkelijke interieurafwerking rest echter vrijwel niets meer. Ook beide later ingebouwde trappen naar de zolderverdieping en de indeling inclusief tussenwanden van de zolder betreffen latere wijzigingen, alsmede de aanbouw van de serre en de daarmee gepaard gaande doorbraak in de zuidelijke muur van het voorhuis.

In de travee direct achter het voorhuis is zowel het venster in de zuidelijke muur als de pui in de noordelijke muur een wijziging.

De verlenging van het achterhuis is een meer voorkomende aanpassing bij boerderijen van dit type. De stal inclusief knechtenzolder is als zodanig nog herkenbaar.

Van het zomerhuis is vooral de hoofdvorm goed bewaard gebleven, evenals de voorgevel met de oorspronkelijke vensters met binnenluiken. De muur die de huidige bijkeuken en de voormalige stal daarachter scheidt behoort hier eveneens toe. Inmiddels vrij zeldzaam is het boenhok dat voor een groot gedeelte nog oorspronkelijk is en vanuit het zomerhuis via de originele deur ontsloten is.

Voorals de zijgevels van het zomerhuis zijn achter de huidige bijkeuken meermalen ingrijpend gewijzigd. Ook het interieur van het zomerhuis is meerdere keren grondig aangepast.

De veldschuur uit 1977 past bij de ontwikkeling van een boerenbedrijf maar is in typologische zin niet aan dit gebied gebonden. De schuur is daarbij meerdere malen gewijzigd.

BRONNEN

Literatuur

- R. Blijdenstijn, *Tastbare tijd 2.0. Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*, Provincie Utrecht 2015.
- E.L. van Olst, *Landelijke bouwkunst Utrecht*, Arnhem 1993.
- G. Berends, *Historische houtconstructies in Nederland*, Arnhem 1999.
- M.E. Stades-Vischer (red.), *Loenen, geschiedenis en architectuur*, Monumenten-inventarisatie Project Provincie Utrecht, Zeist 2000.

Archieven

- Archief gemeente Stichtse Vecht, collectie Bouw- en Woningtoezicht
- Het Utrechts Archief (HUA), beeldbank
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), beeldbank
- Privé-archief S. Walraven

COLOFON

Omslag: Zicht op boerderij Kleinhoef vanuit het zuidoosten.

Bouwhistorische quickscan
Vreelandseweg 42, Nigtevecht

Auteur:	Feyoena Grovestins
Datum:	september 2019
Opdrachtgever:	S. Walraven
Projectnummer:	861
Redactie:	BBA
Uitvoering:	BBA, Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis v.o.f. Vondellaan 102 3521 GH Utrecht 030 75 198 72 bba@bouwhistorienederland.nl www.bouwhistorienederland.nl KvK Utrecht nr. 30129646

© Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.